

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ ПРОМИСЛОВОСТІ

**ПРОБЛЕМИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ
АГРОПРОДОВОЛЬЧОЇ СФЕРИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ
ТА ШЛЯХИ ЇХ РОЗВ'ЯЗАННЯ**

Матеріали міжнародного наукового семінару

8 жовтня 2015 року

Одеса
Фенікс
2015

УДК 338.43(063)
ББК 65.32я43
П 781

Рекомендовано до друку Вченою радою
Одеської національної академії харчових технологій
(протокол № 2 від 6 жовтня 2015 року)

П 781 Проблеми сталого розвитку агропродовольчої сфери в сучасних умовах та шляхи їх розв'язання: матер. міжнар. наук. семінару (8 жовтня 2015 р., м. Одеса) / Кафедра економіки промисловості Одеської націон. акад. харчових технологій. – Одеса: Фенікс, 2015. – 110 с.

У збірнику подано тези доповідей на міжнародному науковому семінарі. В них обґрунтовано теоретичні та методологічні засади сталого розвитку агропродовольчої сфери, висвітлено адаптивні стратегії розвитку харчових підприємств, напрями вирішення питання імпортозаміщення агропродовольчої продукції, розглянуто стан соціального середовища та екологічної складової агропродовольчої сфери, проаналізовано роль аграрної політики держави у забезпеченні сталого розвитку агропродовольчої сфери.

Для науковців, аспірантів, студентів економічних спеціальностей та фахівців галузі харчової промисловості.

ISBN 978-966-438- 946-1

УДК 338.43(063)
ББК 65.32я43

ISBN 978-966-438-946-1

© Одеська національна
академія харчових технологій, 2015
© Оформлення ПП «Фенікс», 2015

бригад, так як це ускладнює планування виробництва, Найкраще формувати трудові колективи, оплачувані по безтарифній системі, на основі якогось завершеного комплексу робіт або хоча б відносно великий автономної частини. Виходячи з цього, доцільно формувати колективи з бестарифною системою оплати праці на базі предметно замкнутих ділянок і цехів основного виробництва.

Таким чином, поліпшити мотивацію праці працівників і істотно підняти ефективність виробництва може тільки комплексне використання тарифної та безтарифної систем оплати праці.

Література

1. Акіліна О. В. Економіка праці та соціально-трудові відносини : навчальний посібник / О. В. Акіліна, Л. М. Ільч. – К. : Алерта, 2010. – 734 с.
2. Про оплату праці : Закон України № 3258-VI від 21.04.2011 // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 19. – С. 260.
3. Иньшакова О. Необходимость изменения системы оплаты труда на промышленных предприятиях [Электронный ресурс] / О. Иньшакова. – Режим доступа : <http://www.nbuv.gov.ua/portal/natural/Popu/20061/7-8.pdf>
4. Шумская А. Н. Экономика труда и социально-трудовые отношения : учеб. пособие для иностранных студентов / Шумская А. Н. – Х. : Изд-во ХНЭУ, 2012. – 268 с.

Удова Л.О.

к.е.н., старший науковий співробітник

ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України» (м. Київ)

ЯКІСНІ КОРМИ – ПЕРЕДУМОВА ОТРИМАННЯ ЯКІСНОГО МОЛОКА У ГОСПОДАРСТВАХ НАСЕЛЕННЯ¹

Молочне скотарство – одна із стратегічних галузей тваринництва України, що визначає продовольчу безпеку держави та якість харчування населення. Основне її значення у народному господарстві визначається тим, що молочна продукція є одним із джерел висококалорійних продуктів харчування, а також сировиною для харчової промисловості. Молоко й молочна продукція займають значну частину у раціоні харчування переважної більшості українського населення та відносяться до товарів першої необхідності. Отже, стабільне забезпечення споживачів цією продукцією виступає важливою умовою досягнення продовольчої безпеки.

Протягом останніх років ситуація в галузі молочного скотарства характеризується скороченням чисельності корів молочного напрямку

¹ Дослідження виконано при підтримці НАН України в рамках відомчої теми "Ресурсні можливості розвитку аграрного сектору економіки України" (номер державної реєстрації 0114U001638).

продуктивності (з 4958,3 тис. голів у 2000 р. до 2262,7 тис. голів у 2014 р.) та виробництвом молочної сировини переважно господарствами населення (у 2014 р. понад 76%). Це мало наслідком недостатній рівень споживання молока та молочних продуктів на одну особу (222,8 кг у 2014 р. при раціональній нормі споживання 380 кг молока). Молоко – один з основних продуктів харчування, який повністю засвоюється організмом. Стосовно калорійності, то слід зазначити, що 1 кг спожитого молока прирівнюється до 400 г яловичини.

Значний вплив на виробництво молока має забезпеченість основних виробників кормами. Якість корму – це важливий аспект молочного скотарства, і його вплив на продуктивність молочного стада і на якість молока не можна недооцінювати. Для отримання високих надоїв і якісного молока велике значення мають поживність раціонів корів, рівень білкового, вуглеводного, жирового, мінерального і вітамінного харчування, використання різноманітних кормів і найбільш доцільне їх поєднання. Співвідношення поживних речовин у раціонах має бути оптимальним. У свою чергу, якісні показники молока відображаються на його технологічних властивостях при подальшій переробці. Таким чином, якісний корм – найперша складова виробничого ланцюжка.

До останнього часу дане питання було вторинним для виробників молока, однак поступово члени господарств населення, які утримують корів, починають розуміти, що для багатьох з них корова – це основний засіб виробництва, а отже задоволення її потреб, в першу чергу, в забезпеченні високоякісними джерелами енергії повинно бути на першому місці.

Рівень розвитку молочного скотарства великою мірою залежить від стану економіки та кормовиробництва, яке, в свою чергу, перебуває в безпосередній залежності від ґрунтово-кліматичних умов й територіального розміщення та продуктивності природних кормових угідь.

За останні півстоліття відбулося зміщення полюсів вирощування окремих сільськогосподарських культур унаслідок змін клімату, що, в свою чергу, спричинило і скорочення кормової бази – основного ресурсу забезпечення розвитку тваринництва. Від наявності кормової бази залежать можливості збільшення поголів'я худоби і підвищення його продуктивності, що визначає темпи зростання і рівень виробництва продукції тваринництва. У тваринництві використовується багато різноманітних кормів, які за походженням поділяють на такі групи: рослинні, корми тваринного походження і мінеральні. Організація рослинної кормової бази включає систему виробництва і використання кормів, що характеризується відповідною структурою посівних площ кормових культур, технологією виробництва, заготівлі, зберігання, приготування кормів до згодовування.

Згідно останніх досліджень, продуктивність великої рогатої худоби на 65–70% залежить від якості кормів та рівня задоволення потреб тварин. Якість годівлі корів залежить від наявності збалансованого раціону. У складі раціонів 60-70% кормових одиниць припадає на бобові трави, силосні культури, природні сінокоси та пасовища. У структурі раціону молочного скотарства силос займає 30–35%, зелені корми – 25–30%, концентровані корми – до 25–

30%, сіно й сінаж – 10–15%. При цьому раціон має бути складений відповідно сезонам року. Наприклад, в зимовий період обсяг концентратів повинен складати у раціоні 35–45%, а замість зелених кормів, в раціоні мають бути присутні зернові культури [3].

Відомо, що зернові в основному виносять з ґрунту поживні речовини, в той час як конюшина, лугові трави навпаки, накопичують азот та інші речовини у ґрунті. Як наслідок – скотарство сприяє забезпеченню накопичення запасів поживних речовин у ґрунті.

У сучасних умовах кормова база корів не відповідає встановленим нормам щодо рівня та збалансованості годівлі. Тому розвиток тваринництва у господарствах населення сьогодні базується на використанні дешевих лукопасовищних кормів, що не дозволяє повністю підвищити продуктивність корів.

Протягом 1990–2014 рр. посівні площі, відведені під кормові культури, у господарствах населення збільшились утричі і становили у 2014 р. – 1214,3 тис. га (57,8% загальної площі під кормовими культурами у всіх аграрних продуцентів) [4]. Значний ріст посівних площ під кормовими культурами прослідковується з початку 2000-х рр. При цьому протягом останніх 15 років у загальній структурі посівних площ кормові культури займають біля 16%.

В Україні у 2014 р. під вирощування однорічних трав відведено 408 тис. га, (у 6,3 раза менше, ніж у 1990 р.) з яких 60,2% – у господарствах населення. Наведене зменшення спостерігається унаслідок скорочення площ у сільськогосподарських підприємствах у 15,4 раза та розширення їх у дрібних товаровиробників – у 2,7 раза. Протягом 1990–2014 рр. площа під багаторічними травами зменшилась у 3,6 раза (з 3986,6 тис. га у 1990 р. до 1118,7 тис. га у 2014 р.) загалом і, зокрема, у сільськогосподарських підприємствах – у 9 раз. Починаючи з кінця 90-х років господарства населення розширили площі під багаторічними травами до 696,9 тис. га (у 2014 р.).

Найпоширенішою багаторічною культурою якій притаманні висока кормова продуктивність й цінні біологічні властивості є люцерна, посівні площі якої в структурі багаторічних трав становлять: 10–15% – на Поліссі, 30–40% – у Лісостепу та 70–80% – у Степу [1, с. 70] і з кожним роком зростають.

Люцерна на другий-третій рік вегетації може забезпечити по 50–60 т/га зеленої маси, яка використовується для згодовування не лише худоби, а й птиці. Науковцями Інституту кормів та сільського господарства Поділля НААН розроблена «Концепція розвитку кормовиробництва в Україні на період до 2025 року» [2], яка передбачає збільшення кількості використання кормів із багаторічних трав, у т.ч. й люцерни, за рахунок розширення посівних площ та підвищення врожайності зеленої маси. Згідно з рекомендаціями, частка люцерни у структурі бобових трав має бути на рівні 60–70% у Степу, 50–60% у Лісостепу та до 25% на Поліссі.

У господарствах населення виробляється переважна кількість кормових коренеплодів (у 2014 р. – 99,3% загальної кількості продукції виробленої усіма

категоріями господарств), однорічних та багаторічних трав на сіно (90,7% і 84,0% відповідно).

Пікове виробництво молока у господарствах населення відбувається у місяцях, коли можна отримати дешевші зелені корми – травень, червень і липень. У згаданий період при раціональному використанні луків і пасовищ дрібні виробники можуть одержати до 60% річного надою молока. Самим вигідним каналом реалізації є продаж молока переробним підприємствам через посередників – скупників молока безпосередньо біля дворів господарств населення, та реалізація молочної продукції на стихійних ринках.

Отже, протягом останніх років господарства населення виступають основними виробниками молочної сировини, на отримання якої велике значення має раціональне забезпечення молочного стада кормами.

Основними шляхами кормозабезпечення господарств населення з метою підвищення середньорічних надоїв молока на найближчу перспективу є раціональне використання природних сінокосів та пасовищ, створення колективних угідь з посівами багаторічних та однорічних трав, вирощування коренеплодів; впровадження інноваційних технологій заготівлі та зберігання кормів; підвищення урожайності кормових культур шляхом максимального використання органічних добрив.

Література

1. Забарний О. Цінна та потенційна кормова / О. Забарний // Агро-перспектива. – 2015. – № 1 (175). – С. 70–73.
2. Концепція розвитку кормовиробництва в Україні на період до 2025 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://fri.vin.ua/download_materials/Концепція_2025.pdf
3. Криворак А. Д. Якісна сировина як фактор підвищення конкурентоспроможності переробних підприємств / А. Д. Криворак, Л. М. Сорока // Вісн. соціально-економічних досліджень. – 2013. – Вип. 1 (48). – С. 116–120.
4. Рослинництво України: стат. зб. – К.: Державна служба статистики України, 2015. – С. 8–32.

Пармакли Д.М.

К вопросу жизнеспособности сельскохозяйственных предприятий.....38

Чевганова В.Я., Міняйленко І.В.

Формування стратегії розвитку сільського господарства Полтавського регіону.....47

Тематичний напрям 3

Напрями вирішення питання імпортозаміщення агропродовольчої продукції в умовах геополітичних викликів

Башко А.Ю.

Импортозамещение агропродовольственной продукции в современных условиях хозяйствования.....52

Васильченко М.Я.

Региональные возможности импортозамещение на российском рынке мяса56

Волкова С.Ф., Фрум О.Л.

Преимущества и недостатки внедрения службы контроллинга на предприятиях.....60

Иваненко И.С., Яковенко Н.А.

Стратегия импортозамещения на мясопродуктовом рынке России.....62

Лобоцька Л.Л.

Роль фондового ринку України в забезпеченні сталого розвитку агропродовольчої сфери.....65

Тематичний напрям 4

Соціальне середовище функціонування суб'єктів господарювання аграрної сфери

Бочарова Е.В.

Социокультурные предпосылки усиления антропологического пресса на природную среду.....71

Вігуржинська С.Ю., Колесник В.І.

Про доцільність застосування комбінованих форм оплати праці в харчових виробництвах.....74

Удова Л.О.

Якісні корми – передумова отримання якісного молока у господарствах населення.....76

Тематичний напрям 5

Екологічна складова сталого розвитку агропродовольчої сфери

Андрєєва Н.М.

Застосування механізмів екологізації АПК України в контексті імплементації міжнародної парадигми сталого розвитку.....80

Наукове видання

**ПРОБЛЕМИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ АГРОПРОДОВОЛЬЧОЇ
СФЕРИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ТА ШЛЯХИ ЇХ
РОЗВ'ЯЗАННЯ**

МАТЕРІАЛИ
МІЖНАРОДНОГО НАУКОВОГО СЕМІНАРУ
8 жовтня 2015 року

Друкується в авторській редакції.
Відповідальність за інформацію, викладену в
публікаціях, несуть автори.

Підписано до друку 13.10.2015.

Формат 60x84/16. Обл.-вид.арк. 6,5. Ум.-друк. арк. 6,6.

Папір офсетний. Друк на дуплікаторі. Зам. № 1510-09.

Видано і віддруковано ПП «Фенікс»

(Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 1044 від 17.09.02).

Україна, м. Одеса, 65009, вул. Зоопаркова, 25. Тел. (048) 7777-591.

www.law-books.od.ua